

ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИДА ПЕДАГОГИК ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМ ВА ИННОВАЦИЯ

Назарова Салима Каюмовна

Тошкент педиатрия тиббиёт институти
Жамоат саломатлиги ва соғлиқни
сақлашни бошқариш кафедраси доценти

Оташехов Зокиржон Исмоилович

Тошкент педиатрия тиббиёт институти
Жамоат саломатлиги ва соғлиқни
сақлашни бошқариш кафедраси катта ўқитувчиси
Тошкент Педиатрия тиббиёт институти

Аннотация. Глобал ахборотлашув даврида шахс камолотини таъминлашда унга таълим ва тарбия бериш қай даражада муҳим бўлса, ўқитиш жараёнини замонавий технологиялар, техник воситалар ва янгича ёндашув асосида ташкил этилиши ҳам шундай ахамиятлидир. Шу билан бирга инновацион таълимни ташкил этишда асосий субъект таълим берувчи (педагог, ўқитувчи ва мураббий)лар бўлганлиги сабабли уларнинг айрим касбий сифатларга эга бўлишлари талаб қилинади. Жумладан, изланувчанлик, фаоллик, ижодкорлик, ташаббускорлик, ташкилотчилик, мустакиллик, лидерлик, педагогик маҳорат ва тажрибага эгалик, тадқиқотчилик шулар жумласидандир.

Калит сўзлар: индивидуал, гуруҳли ва жамоавийлик, мантикий ва танкидий, фаолият, ташқи (объектив) ва ички (субъектив)

Долзарблиги. Таълим берувчиларнинг юқорида кайд этилган сифатларга эга бўлишлари инновацион фаолиятни ташкил этишда ўз имкониятларини тўғри баҳолай олиш; мавжуд вазиятга тўғри баҳо бериш; мақбул қарор қабул қилиш; мантикий ва танкидий фикрлаш; таълим олувчиларни ўқиб-ўрганишга рағбатлантира билиш, шунингдек, уларнинг билим, кўникма, малакаларни индивидуал, гуруҳли ва жамоавийлик асосида чуқур ўзлаштиришларини таъминлаш; таълим жараёнида фаолият шаклини мақсадга мувофиқ танлай олиш; самарали ва таъсирчан усул ҳамда

воситалардан фойдалана билиш; шахсий фаолиятни изчил ва доимий тадлил қилиб бориш; янги ғояларни илгари суриш каби вазифаларни муваффақиятли ҳал қилишлари учун қулай шароит яратади. Маълумки, ҳар қандай фаолият самарадорлиги унга таъсир этувчи ташқи (объектив) ва ички (субъектив) омилларнинг мавжудлиги билан боғлиқ. Инновацион фаолиятни самарали ташкил этишга таъсир этувчи омилларни объектив ва субъектив омиллар тарзида икки гуруҳга ажратиш мумкин.

I. Объектив омиллар:

- илм-фан, техника, технология ва ишлаб чиқариш соҳаларида илғор назарий ғояларнинг илгари сурилиши;

- жамият ҳаётининг турли соҳаларида илғор ютуқларнинг қўлга киритилиши;

- таълим муассасаларида инновацион муҳитнинг яратилганлиги;

- ўқитиш ва тарбия ишларини такомиллаштириш борасида таълим муассасаларига нисбатан жамият томонидан ижтимоий буюртманинг берилиши.

II. Субъектив омиллар:

- таълим муассасаларида инновацион фаолиятларни йўлга қўйилиши ва илғор назарий ғоя дамда амалий тажрибаларнинг рағбатлантирилиб борилиши;

- ўқитувчиларда инновацион фаолиятни ташкил этишга бўлган эҳтиёж, қизиқиш ва рағбатнинг мавжудлиги;

- мавжуд инновацион янгиликларнинг танқидий ўзлаштирилиши;

- ўзига хос (муаллифлик) инновацион ғояларининг илгари сурилиши;

- ўзлаштирилиши лозим топилган инновацияларнинг истиқболини башоратлай олиш;

- ўқитувчиларнинг ақлий ва жисмоний зўриқишларга рудан ҳамда жисмонан тайёрликлари;

- ўқитувчиларнинг илмий ва ижодий фаолиятни ташкил этиш кўникма, малакаларини ўзлаштирганликлари;

- ўқитувчиларнинг ўз илғор иш тажрибалари ва ютуқларини оммалаштириш малакаларига эгалликлари;

- ўқитувчилар томонидан илғор иш тажрибаларининг тўпланганлиги;

- шахсий илмий-ижодий фаолиятни ташкил этиш мақсади (концепцияси) га эгаллик.

Педагогик инновациянинг ижтимоий асоси ҳар бир шахс, жамият ва давлатнинг таълим-тарбия соҳасидаги эҳтиёжларидан келиб чиқади ва эҳтиёжларни кондирининг мақсад ва талабларини, ташкилий шакллари ва усулларини белгилайди. У шахснинг, жамиятнинг ва давлатнинг ривожланишида асосий омиллардан ҳисобланади. Педагогик инновациянинг мафкуравий асоси унинг миллий истиклол ғояси ва мафкураси тамойилларини ўзида мужассам этиши ва уларни амалга оширишга йўналтирилган бўлишидан иборат. Бунда баркамол инсонни шакллантиришда мафкуравий тарбиянинг фидойи, мустақил фикрлай оладиган хулқ-атвори билан бошқаларга ибрат бўладиган, билимли, маърифатли, ижтимоий фаол инсонни вояга етказишдан иборат асосий вазифаларни амалга ошириб бориши ҳар бир педагогик инновация учун долзарб масалалардан ҳисобланади. Педагогик инновациянинг фалсафий асоси унинг мақсадлари ҳамда ташкилий шакл ва усулларининг фалсафий жидатдан туғри йўналишда бўлишини таъминлашга хизмат қилади. Педагогик инновациянинг дидактик асоси уни таълим-тарбия қоида ва тамойилларига мувофиқлигини белгилайди. Дидактик талаблар таълимтарбиявий вазифаларнинг назарий жиҳатдан туғри бажарилишини таъминлайди. Педагогик инновациянинг дидактик жиҳатдан туғри бўлиши унинг юқори самарадорлигини зарурий шарт ҳисобланади. Бунинг учун замонавий дидактиканинг илмий хулосаларидан ижодий фойдаланиш талаб қилинади. Бунда педагогик инновациянинг умумий таркибий тузилиши, мазмуни, шакли, усуллари, воситалари, педагогик жараённинг ташкил қилиниши, олиб борилиши, унинг диагностикаси мониторинги, ўқув мавзу режалар туғри бўлишидадир.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Анастаси А. Психологическое тестирование в 2-х книгах. - М.: Педагогика, 2022.
2. Андреева Г.М. Методы исследования межличностного восприятия. М.: Изд-во МГУ, 2014.
3. Самохвалова В. И. Культурология: Краткий курс лекций. - Москва, 2022.
4. Федоров А. А. Введение в теорию и историю культур: Словарь. Москва 2015.
5. Долгова Т.В. Смешанное обучение – инновация XXI века. – 2017. – 5: Интерактивное образование. С. 2-8.
6. Майкл Х., Хизер С. Смешанное обучение. Использование прорывных инноваций для улучшения школьного образования. Jossey-Bass. A Wiley Brand. 2015. 343 с.
7. Нагаева И.А. Смешанное обучение в современном образовательном процессе: необходимость и возможности //Отечественная и зарубежная педагогика. – 2016. – № 6. – С. 56–67.